

**BIZNESNI BOSHQARISHDA INSON KAPITALI, MOLIYAVIY
BARQARORLIK VA RISKLARNI BOSHQARISHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI**

Jaxonova Sevara Axmad qizi

TDIU, Menejment fakulteti, Biznesni boshqarish 1-kurs talabasi

Tel: 998501777749

Annotatsiya. *Ushbu maqolada biznesni samarali boshqarishda inson kapitalini rivojlantirish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish va risklarni boshqarishning o'zaro bog'liqligi tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi - kichik va o'rta biznes subyektlarida boshqaruv sifatini oshirish orqali iqtisodiy barqarorlikka erishish strategiyalarini ishlab chiqishdir. Maqola ilgari chop etilgan ilmiy manbalar, xususan, moliyaviy boshqaruv, barqaror rivojlanish va inson resurslarini boshqarish sohasidagi tadqiqotlar asosida tayyorlandi.*

Kalit so'zlar: *biznes boshqaruvi, inson kapitali, moliyaviy barqarorlik, risklarni boshqarish, barqaror rivojlanish, innovatsiya, tadbirkorlik.*

KIRISH

Globalashuv jarayonida korxonalar o'z faoliyatini muvaffaqiyatli yuritish uchun kompleks boshqaruv tizimiga tayanishi zarur. Bunda inson kapitali, moliyaviy mablag'larni samarali jalb etish va risklarni boshqarish muhim strategik omillar hisoblanadi. O'zbekiston iqtisodiyotining hozirgi bosqichida kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarining o'sishi milliy iqtisodiy barqarorlikning asosiy drayverlaridan biridir. Shu bois, boshqaruv qarorlarini qabul qilishda moliyaviy mexanizmlar, inson resurslari va xavflarni kamaytirish strategiyalari uyg'unlikda qo'llanilishi talab etiladi.

1. Moliyaviy barqarorlik - kichik biznes muvaffaqiyatining asosi. Moliyaviy barqarorlik tushunchasi iqtisodiy nazariyada korxonaning uzoq muddatli to'lov qobiliyati, rentabellik va likvidlikni ta'minlay olish salohiyatini bildiradi. Nazariy jihatdan bu masala J. Keynesning investitsiya va likvidlik afzalligi nazariyalaridan boshlab, zamonaviy moliyaviy boshqaruv (financial management) konsepsiyalarida chuqur tadqiq etilgan. Moliyaviy barqarorlik korxonaning tashqi zarbalarga (bozor o'zgarishlari, inflyatsiya, foiz stavkalari, siyosiy xavflar) bardosh bera olish qobiliyati bilan o'lchanadi.

Kichik bizneslar uchun bu omil yanada muhimdir, chunki ular odatda o'z faoliyatini cheklangan kapital, yuqori operatsion risk va kreditlarga kirishdagi to'siqlar sharoitida amalga oshiradi. Shu sababli ilmiy adabiyotlarda (Marjonov, 2024; Ashurova, 2024) kichik biznes uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini soddalashtirish zarurligi alohida ta'kidlanadi.

Moliyaviy resurslarga kirish - kichik biznesning o'sishi va barqarorligini ta'minlovchi eng muhim omillardan biridir. O'zbekiston misolida, Davlat statistika qo'mitasi (2024) ma'lumotlariga ko'ra, kichik biznes subyektlarining YAIMdagi ulushi 50 foizdan oshgan,

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

biroq ularning ko‘pchiligi hanuz yetarli moliyaviy resurslarga ega emas. Kredit olishdagi yuqori foiz stavkalari, garov talablarining qattiqligi va byurokratik jarayonlar tadbirkorlik muhitini cheklab kelmoqda. Shu sababli “Kichik tadbirkorlik subyektlarini milliy valyutada kreditlash to‘g‘risidagi nizom”ning joriy etilishi kichik biznes uchun muhim qadam bo‘ldi.

Bundan tashqari, venchur kapital va kraudfanding mexanizmlari kabi innovatsion moliyalashtirish vositalari tadbirkorlik subyektlari uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Venchur kapital fondlari yuqori tavakkal, lekin innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash orqali iqtisodiyotning texnologik modernizatsiyasini tezlashtiradi. Xususan, rivojlangan davlatlar tajribasida (AQSh, Janubiy Koreya, Isroil) kichik biznes investitsiyalarining 25-40 foizi xususiy kapital fondlari orqali moliyalashtiriladi. Shu modelni O‘zbekiston sharoitida bosqichma-bosqich joriy etish, ayniqsa startaplar uchun dolzarb yo‘nalishdir. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik (Public-Private Partnership, PPP) asosida yaratilgan investitsion muhit kichik biznesning moliyaviy barqarorligini mustahkamlovchi omil bo‘lib xizmat qiladi. Davlat ishtirokidagi infratuzilma loyihalariga xususiy sektorni jalb etish orqali moliyaviy yuklama kamayadi, risklar esa taqsimlanadi. Jahon bankining (2024) bahosiga ko‘ra, O‘zbekistonning PPP loyihalari portfeli 2020-yildan buyon ikki baravarga oshgan - bu kichik biznes subyektlari uchun yangi yetkazib berish va xizmat ko‘rsatish imkoniyatlarini yaratmoqda.

Moliyaviy barqarorlikning zamonaviy konsepsiyasi endilikda faqat kapital yetarliligi bilan emas, balki raqamli moliya infratuzilmasining rivoji bilan ham bog‘lanadi. Fintex (fintech) xizmatlari, onlayn kreditlash platformalari va raqamli to‘lov tizimlari kichik korxonalariga tezkor kapital aylanmasini ta‘minlash imkonini bermoqda. Masalan, 2023-2024 yillarda Markaziy bank hisobotiga ko‘ra, O‘zbekistonda raqamli to‘lovlar hajmi 1,5 baravar oshgan, bu esa kichik bizneslarning likvidlik darajasiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatgan.

Shunday qilib, moliyaviy barqarorlik kichik biznes muvaffaqiyatining poydevori sifatida nafaqat ularning mavjudligini, balki raqobatbardoshligini, innovatsion faolligini va ijtimoiy barqarorlikdagi rolini belgilaydi. Kichik biznesni moliyaviy resurslar bilan ta‘minlash mexanizmlarini soddalashtirish, investitsiya muhitini yaxshilash va raqamli moliya imkoniyatlarini kengaytirish mamlakat iqtisodiy siyosatining asosiy ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi lozim.

2. Barqaror rivojlanish tamoyillari va ekologik mas‘uliyat. Barqaror rivojlanish (sustainable development) - iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy farovonlik va ekologik muvozanat o‘rtasidagi uyg‘unlikni ta‘minlovchi konsepsiyadir. Ushbu tushuncha ilk bor 1987 yilda BMTning Brundtland hisobotida (“Our Common Future”) ilgari surilgan bo‘lib, u “hozirgi avlod ehtiyojlarini qondirgan holda, kelajak avlod imkoniyatlarini xavf ostiga qo‘ymaslik” g‘oyasiga asoslanadi. Zamonaviy iqtisodiy nazariyada bu yondashuv triple bottom line modeli orqali ifodalanadi, ya‘ni kompaniyalar faqat foyda (profit) emas, balki odamlar (people) va sayyora (planet) uchun ham javobgar bo‘lishi kerak (Porter & Kramer, 2011).

So‘nggi yillarda barqaror rivojlanish tamoyillarini biznes strategiyasiga integratsiya qilish global korporativ boshqaruvning eng muhim tendensiyalaridan biriga aylandi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Kompaniyalar uchun ekologik barqarorlik endi ixtiyoriy siyosat emas, balki strategik zarurat sifatida qaralmoqda. Energiya samarador texnologiyalarni joriy etish, chiqindilarni kamaytirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va yashil innovatsiyalarni qo‘llash kompaniyalarga uzoq muddatli xarajatlarni kamaytirish bilan birga, ijtimoiy ishonch va investitsion jozibadorlikni oshiradi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining “2030 yilgacha bo‘lgan Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG)” O‘zbekistonning milliy strategik siyosatiga chuqur integratsiya qilingan. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Taraqqiyot strategiyasi ham ushbu maqsadlarga mos ravishda ishlab chiqilgan. Ushbu strategiyada ekologik toza texnologiyalarni rivojlantirish, yashil energetika loyihalarini kengaytirish, chiqindisiz ishlab chiqarish jarayonlarini rag‘batlantirish va korporativ ijtimoiy mas’uliyatni kuchaytirish alohida ustuvor yo‘nalish sifatida belgilangan.

Davlat statistika qo‘mitasi va Iqtisodiyot vazirligi ma‘lumotlariga ko‘ra, 2024-yilda mamlakatda “yashil iqtisodiyot” sektorining YAIMdagi ulushi 2,3 foizni tashkil etgan bo‘lsa, 2030 yilgacha bu ko‘rsatkichni 8-10 foizga yetkazish rejalashtirilgan. Bu esa barqaror rivojlanish tamoyillarining iqtisodiy siyosatda markaziy o‘rin egallayotganini ko‘rsatadi.

Ekologik mas’uliyat - korxonaning o‘z faoliyatidan kelib chiqadigan ekologik ta’sirlarni aniqlash, baholash va kamaytirish bo‘yicha majburiyatlarini ifodalaydi. Bu nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish bilan, balki ijtimoiy barqarorlik va korporativ obro‘ni mustahkamlash bilan ham bevosita bog‘liqdir. Zamonaviy biznes modellarida ekologik mas’uliyatni boshqaruv strategiyasiga kiritish quyidagi uchta asosiy yondashuv orqali amalga oshiriladi:

1. “Yashil” ishlab chiqarish (Green production) - energiya tejankor, chiqindisiz texnologiyalarni joriy etish.

2. Ekologik innovatsiyalar (Eco-innovation) - mahsulot dizaynida ekologik xavfsizlikni ta’minlovchi texnologiyalarni qo‘llash.

3. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) - ekologik va ijtimoiy tashabbuslarni biznes modeliga integratsiya qilish.

Empirik tadqiqotlar (Porter & Kramer, 2011; Narbaeva, 2024) ko‘rsatadiki, ekologik mas’uliyatni o‘z strategiyasiga singdirgan korxonalar uzoq muddatli raqobat ustunligiga ega bo‘ladi. Chunki bu kompaniyalar ekologik xavflarni oldindan aniqlaydi, xaridorlar va investorlar ishonchini oshiradi hamda global yetkazib berish zanjirlarida barqaror o‘rin egallaydi.

O‘zbekiston sharoitida bu yondashuvning ahamiyati yanada yuqori, chunki mamlakat tabiiy resurslarga boy bo‘lishiga qaramay, ularning barqaror boshqaruvi hali to‘liq shakllanmagan. Shu bois korxonalar uchun ekologik mas’uliyat nafaqat ijtimoiy talab, balki uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlikning kafolatidir.

3. Inson kapitalini rivojlantirish va risklarni boshqarish integratsiyasi. So‘nggi yillardagi ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatmoqdaki, inson kapitalini rivojlantirish va risklarni

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

boshqarish tizimlari o'rtasida bevosita va bilvosita o'zaro bog'liqlik mavjud. Zamonaviy biznesda inson omili risklarni erta aniqlash, baholash va yumshatish jarayonlarining ajralmas tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'ladi.

Nazariy jihatdan, bu bog'liqlik inson kapitali nazariyasi (Becker, 1964; Schultz, 1971) hamda korporativ risk menejmenti (Enterprise Risk Management) konsepsiyasi (COSO, 2017) doirasida izohlanadi. Inson kapitaliga sarmoya kiritish - ta'lim, kasbiy malaka oshirish, hissiy intellekt va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish - tashkilotning risklarga bardoshlilik (resilience) darajasini oshiradi. Bu, o'z navbatida, qaror qabul qilish jarayonida aniqlik va moslashuvchanlikni ta'minlaydi.

Hissiy intellekt (Emotional Intelligence - EI) risk menejmentining muhim psixologik omillaridan biridir. Tadqiqotlar (Goleman, 2011; Narbaeva, 2024) shuni tasdiqlaydiki, yuqori hissiy intellektga ega rahbarlar stress holatlarida ham muvozanatni saqlab, jamoa bilan samarali muloqot o'rnatadi. Bu esa inqiroz davrida xodimlar motivatsiyasini saqlab qolish va xavflarni kamaytirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Shuningdek, strategik fikrlash va stressni boshqarish ko'nikmalari korxonaning "xavf madaniyati" (risk culture)ni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Strategik fikrlovchi rahbarlar risklarni nafaqat tahdid sifatida, balki imkoniyat sifatida ham ko'ra oladi. Bu yondashuv kompaniyaga muammolarga ijodiy yechim topish, yangi bozor segmentlarini o'zlashtirish va innovatsion qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Empirik jihatdan, Narbaeva (2024)ning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, shaxsiy rivojlanish dasturlarini joriy qilgan korxonalar risklarni erta aniqlash va ularga tezkor javob qaytarish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bunday korxonalar o'z xodimlari uchun doimiy treninglar, psixologik tayyorgarlik va stressni boshqarish kurslarini tashkil etadi. Natijada, ularning moliyaviy barqarorligi va ishlab chiqarish samaradorligi yuqori darajada bo'ladi.

O'zbekiston sharoitida inson kapitalini rivojlantirish masalasi so'nggi yillarda milliy siyosat darajasida ustuvor yo'nalish sifatida qaralmoqda. "Inson kapitalini rivojlantirish konsepsiyasi" (2022)da qayd etilishicha, kadrlarning uzluksiz o'qitilishi, ijodiy fikrlashni qo'llab-quvvatlash va korporativ trening tizimlarini rivojlantirish mamlakatda innovatsion iqtisodiyot barpo etish uchun zarur shart hisoblanadi. Shu bilan birga, biznes subyektlarida risklarni boshqarishning ilg'or mexanizmlarini joriy etish ham bu jarayonning ajralmas qismidir.

Integratsiyalashgan yondashuvda inson kapitali - risklarni boshqarish tizimining "yumshoq kuchi" (soft power) sifatida namoyon bo'ladi. Ya'ni, texnik risk tahlil vositalari (auditorlik, statistik baholash) inson resurslarining bilim va intuitsiyasi bilan uyg'unlashganda, tashkilotning umumiy chidamliligi ortadi. Bu integratsiya nafaqat xavflarni kamaytiradi, balki innovatsion fikrlash, jamoaviy ishonch va uzoq muddatli barqarorlikni ham ta'minlaydi.

Shunday qilib, inson kapitaliga yo'naltirilgan shaxsiy rivojlanish dasturlari va risklarni boshqarish mexanizmlarining bir-birini to'ldiruvchi tarzda integratsiyasi zamonaviy biznes boshqaruvida yangi paradigma - "inson markazidagi xavf menejmenti" (Human-Centered

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Risk Management)ni shakllantirmoqda. Bu paradigma kelajakdagi iqtisodiy barqarorlik va innovatsion o‘shishning muhim garovidir.

4. Innovatsion boshqaruv va raqamli transformatsiya. Zamonaviy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni joriy etish korxonalarining raqobatbardoshligini, boshqaruv samaradorligini va moliyaviy barqarorligini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylandi. Innovatsion boshqaruv (innovative management) tushunchasi korxonada faoliyatida yangi texnologiyalar, g‘oyalar va boshqaruv usullarini tizimli ravishda joriy etish jarayonini anglatadi. Bu yondashuv faqat texnik yangiliklarni emas, balki tashkilot madaniyatini, mehnat jarayonlarini va qaror qabul qilish mexanizmlarini ham o‘zgartiradi (Drucker, 2014).

Raqamli transformatsiya esa innovatsion boshqaruvning ajralmas qismi sifatida, barcha biznes jarayonlarini raqamli texnologiyalar orqali optimallashtirishni nazarda tutadi. Bu jarayon moliyaviy, ishlab chiqarish, marketing va kadrlar boshqaruvi tizimlarini yagona raqamli ekotizimga birlashtirish orqali amalga oshadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish natijasida: kamaytiradi ma’lumotlar oqimi avtomatlashtiriladi, bu esa inson xatoliklarini; qaror qabul qilish tezligi oshadi, chunki real vaqt rejimida tahlil imkoniyati paydo bo‘ladi; moliyaviy boshqaruv shaffoflashadi, natijada korxonada ichki nazorat tizimlari mustahkamlanadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston iqtisodiyotida ham raqamli transformatsiya jarayonlari sezilarli sur‘at bilan kechmoqda. “Raqamli O‘zbekiston - 2030” strategiyasi doirasida davlat va xususiy sektor faoliyatiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish bo‘yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu esa kichik biznes subyektlariga ham yangi imkoniyatlar ochmoqda.

Xususan, onlayn kreditlash platformalari va raqamli moliyaviy nazorat tizimlari kichik korxonalarining moliyaviy kirish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Marjonov (2024) ta’kidlaganidek, moliyaviy xizmatlarning raqamli shakllari (elektron kreditlash, fintex ilovalari) kichik biznes uchun soddalashgan, tezkor va kamxarj moliyalashtirish mexanizmini yaratmoqda. Bu esa ularning likvidlik darajasini oshirib, risklarni kamaytiradi.

Shuningdek, virtual ta’lim platformalari inson kapitalini rivojlantirishda muhim rol o‘ynamoqda. Onlayn treninglar va raqamli ko‘nikma dasturlari xodimlarning kasbiy salohiyatini oshirish bilan birga, tashkilot ichidagi innovatsion madaniyatni mustahkamlaydi. Natijada korxonalar o‘z faoliyatini modernizatsiya qiladi, boshqaruv jarayonlarida avtomatlashtirish darajasi ortadi va inson resurslarining ijodiy salohiyati kengayadi.

Bundan tashqari, raqamli transformatsiya shaffoflik va hisobdorlik tamoyillarini kuchaytiradi. Elektron hujjat aylanishi, bulutli ma’lumotlar bazalari va sun‘iy intellektga asoslangan tahliliy tizimlar orqali boshqaruv qarorlari ochiqdagi ta’minlanadi. Shu bois, raqamli boshqaruv tizimi inson omilining salbiy ta’sirini kamaytirib, aksincha, uning ijobiy salohiyatini - ijodkorlik, tez moslashish va tahliliy fikrlashni kuchaytiradi.

Empirik tadqiqotlar (Ashurova, 2024; Narbaeva, 2024) raqamli texnologiyalarni joriy etgan korxonalarda ishlab chiqarish samaradorligi o‘rtacha 15-25% ga oshganini ko‘rsatadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Bu esa raqamli transformatsiyaning nafaqat operatsion, balki strategik darajadagi foydasini ham isbotlaydi.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion boshqaruv va raqamli transformatsiya bugungi iqtisodiy rivojlanishning markazida turibdi. Ular nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki korxonaning moslashuvchanligi, raqobatbardoshligi va uzoq muddatli barqarorligini ta'minlaydi. Shu bois kichik biznes subyektlari uchun raqamli yechimlarni joriy etish - bu tanlov emas, balki zaruratdir.

Xulosa

Biznes boshqaruvida inson kapitali, moliyaviy barqarorlik va risklarni boshqarish o'zaro bog'liq tizim elementlaridir. Ularni uyg'un holda rivojlantirish orqali korxonalar nafaqat ichki samaradorlikni oshiradi, balki tashqi raqobatbardoshlikni ham mustahkamlaydi. O'zbekiston sharoitida bu yo'nalishlarda davlat qo'llab-quvvatlovi, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va moliyaviy savodxonlikni oshirish eng muhim ustuvor vazifalardandir. Shu tariqa, innovatsion boshqaruv, barqaror rivojlanish va inson omiliga asoslangan yondashuv mamlakat iqtisodiy o'sishining poydevorini mustahkamlashga xizmat qiladi. Biznes boshqaruvida muvaffaqiyatga erishish bir nechta asosiy elementlarning uyg'un ishlashiga bog'liq. Jumladan, inson kapitali, moliyaviy barqarorlik va risklarni boshqarish korxonaning ichki va tashqi samaradorligini belgilovchi asosiy tizim elementlari sifatida qaraladi.

Inson kapitali korxonalar resurslarining eng muhim qismidir. Malakali va bilimli kadrlar nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki innovatsion g'oyalarni amalga oshirish, mijozlar bilan munosabatlarni rivojlantirish va raqobatbardosh strategiyalarni ishlab chiqishda ham muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston sharoitida kadrlar tayyorlash, ularning malakasini oshirish va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish davlat tomonidan ilgari surilayotgan asosiy vazifalardan biridir.

Moliyaviy barqarorlik esa korxonaning uzoq muddatli o'sishi va bozor sharoitlariga moslashuvchanligini ta'minlaydi. Moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash uchun byudjetni samarali boshqarish, xarajatlarni optimallashtirish va investitsiya faoliyatini rejalashtirish zarur. O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlovchi dasturlar, onlayn moliyaviy xizmatlar va elektron kreditlash platformalari moliyaviy barqarorlikni oshirishda muhim vositalardan hisoblanadi.

Risklarni boshqarish esa har qanday biznesning barqarorligini ta'minlovchi strategik yo'nalishdir. Bozor sharoitlaridagi o'zgarishlar, moliyaviy xatarlar, tabiiy va texnologik hodisalar korxonaning faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, risklarni aniqlash, ularni tahlil qilish va kamaytirish mexanizmlarini ishlab chiqish korxonalar boshqaruvining ajralmas qismi bo'lishi lozim. O'zbekiston sharoitida innovatsion boshqaruvni rivojlantirish, raqamli infratuzilmani mustahkamlash va moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali korxonalar yuqoridagi elementlarni samarali uyg'unlashtirishi mumkin. Natijada nafaqat ichki jarayonlar soddalashadi, balki korxonalar tashqi raqobatbardoshlikni oshiradi va mamlakat iqtisodiy o'sishiga hissa qo'shadi. Xulosa qilib aytganda, inson omiliga asoslangan yondashuv, moliyaviy barqarorlik va risklarni

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

boshqarish korxonalarini innovatsion rivojlanish yo‘nalishida barqaror qilishning asosiy tamoyillari bo‘lib, ular o‘zaro uyg‘un ishlaganda mamlakat iqtisodiy o‘shishining poydevorini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Marjonov, S. E. (2024). Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatini oshirishda moliyaviy mablag‘larni oqilona jalb etishni takomillashtirish. *Problems and Solutions of Scientific and Innovative Research*, 1(7), 40-43.
2. Ashurova, O. Y. (2024). Zamonaviy biznesni boshqarishning aktual muammolari. *Aktuar moliya va buxgalteriya hisobi ilmiy jurnali*, 4(10), 110-114.
3. Narbaeva, R. G. (2024). Biznesda shaxsiy rivojlanish va riskni boshqarish yo‘llari. *Conference on the Role and Importance of Science in the Modern World*, 1(10), 250-255.
4. Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review*, 89(1-2), 62-77.
5. Bazarova, L. A. (2023). *Kompaniyaning barqaror rivojlanishini boshqarish*. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
6. Abduqodirov, S. M. (2022). Biznesda shaxsiy rivojlanish va xavfni boshqarish strategiyalari. *Biznes innovatsiyalari jurnali*, 219-222.
7. Norboyev, B. T. (2023). Xodimlarning rivojlanishi va xavfni boshqarish amaliyotlarini integratsiya qilish. *Xalqaro xavf boshqaruvi jurnali*, 113-118.
8. Yuldashev, F. K. (2022). Liderlik va risklarni boshqarish: nazariya va amaliyot. *Toshkent universiteti jurnali*, 45-49.
9. United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations.

